

Reserapport – Oppdal Norge 2019

Vi är tre från styrelsen i Lärarförbundet Skara som under några dagar i maj besökte Utdanningsforbundet (Norges fackliga lärarorganisation) i Oppdal Norge.

Syftet med resan var att utbyta erfarenheter med annan nordisk lärarkår/lärarorganisation med fokus på arbetsmiljö i förskola och skola.

För ett år sedan började vi fundera på att ansöka om stipendium för en resa. Att det blev just Norge beror på att vi vet att där jobbar sedan länge förskollärare ensamma i arbetslag tillsammans med barnskötare. Det är en situation vi här i Skara har hamnat ofrivilligt i då det är brist på förskollärare. Vi är intresserade av att veta hur förskollärare i Norge organiserar det arbetet. Vi vill också utbyta erfarenheter om arbetsmiljön i skolan/förskola och lära oss om hur deras elevhälsa ser ut.

Att det blev just Oppdal beror på att en av oss hade en kontakt där sedan tidigare efter ett möte på en e-Twinningkonferens i norden. Marit Sofie Ishoel arbetar som förskolechef i en privat förskola men också som koordinatör i regionen där hon har ansvar för fortbildning inom förskolan. Det visade sig att hon även är aktiv i styrelsen för Utdanningsforbundet i Oppdal vilket passade oss bra. Innan resan hade vi skickat frågor till deras lokalavdelning så att de kunde förbereda sig.

Information om Oppdal

Oppdal Kommun har 6 975 invånare och ligger Trondelag fylke Norge. Kommunens centralort är skidorten Oppdal. 52% av kommunen utgörs av nationalpark och naturområde. Huvudsaklig sysselsättning är jordbruk, får, industri, skiffer och sten och offentlig tjänst. I Vang som ligger nära Oppdal finns det ett stort gravfält från Vikingatiden.

Det finns 4 kommunala grundskolor och en privat. Samt 4 kommunala förskolor, barnehager, och 6 privata.

Första dagen besökte vi tillsammans med Håkon Fagerhaug Gustavsen, ordförande i deras lokalavdelning, kommunhuset och samtalande med oppvekstsjef Dordi Aalbu. Hon berättade om kommunen och dess arbete med förskolor och skolor. Några av dessa är nybyggda eller nyligen renoverade. Vi upplevde att det är hög standard på skolornas och förskolornas lokaler.

Av befolkningen var endast 8 % nyanlända. I Norge har alla 37,5 timmars arbetsvecka. Kommunchefen är chef för skola, barnomsorg, omsorg och familj. Oppvekstsjef (verksamhetschef) har endast rollen som rådgivare.

Förskola/Barnehage

Vi besökte tre olika förskolor.

En kommunal som låg på ett "Uppväxtcenter" tillsammans med en skola, en privat förskola som Pingstkyrkan drev samt en stor kommersiell förskola som drevs av ett företag som hette Gnist. Förskolläraren har huvudansvaret, mandat från arbetsgivaren att planera

verksamheten, dokumentation, utvecklingssamtal och medverkan i ledningsgrupp. Förskolläraren har all eller det mesta av planeringstiden, 4tim/vecka. Vid en av förskolorna hade barnskötare 1,5 timmar planering i veckan. Förskolläraren kan även ha personalansvar vilket t. ex ibland innebär medarbetarsamtal.

Det finns inga problem med att rekrytera förskollärare. De har en fördelning på 50% förskollärare och 50% barnskötare/utbildade. I Norge finns bestämmelser om att var 7 barn genererar 1 förskollärare. Det kom en ny norm under 2018 som ska minska antalet barn per grupp. Den normen innebär max 3 barn per anställd i en småbarnsavdelning och max 6 barn i en storbarnsavdelning. Detta gör att Norge nu får upp sin andel av behöriga förskollärare. Vid våra besök

upplevde vi att det var små grupper med undantag för den kommersiella förskolan som verkade vara mer likt vår egen organisation i Skara.

Öppettider är ca 07.30-16.30. Skillnader i öppettider finns och troligen har de större städerna längre öppettider. Föräldrarna bestämmer hur mycket tid de önskar. Det är inte kopplat till vårdnadshavares arbetstid eller studietid på det sättet som det är här i Sverige.

Förskolläraren är den som är kontaktperson och har alla utvecklingssamtal.

Vi var intresserade av hur de arbetade med barn i behov av särskilt stöd och vi fann att de hade en väl utarbetad plan för hur de ska gå till väga.

De lyfter barnets behov i arbetslaget först. Sedan gör förskolläraren observationer och skickar materialet vidare till PPT "Pedagogisk psykologisk tjenste". Därifrån får de råd hur de går vidare eller om det behövs en särskild resurs med mera. Vi upplevde att förskollärarna kände att de fick det stöd de behövde.

Elevhälsa, PPT, "Pedagogisk psykologisk tjenste", bistår barnomsorg och skola.

När det gäller fortbildning av personal samarbetar fler kommuner kring det och har en nära kontakt med högskolorna. I regionen runt Oppdal där 6 kommuner ingår är det vår värd Marit Sofie som arbetar som koordinatör. Hon sammankallar till föreläsningar en gång per år efter att hon lyssnat in vad förskolorna vill ha för vidareutbildning. Högskolan hjälper henne med att hitta lämpliga föreläsare och bistår även ekonomiskt. Marit Sofie har själv en masterutbildning vilket verkade vara vanligt bland lärarna när de arbetat några år.

När det gäller ekonomi och kompetensförsörjning kan det nog vara bra även för oss i Sverige att samarbeta mer mellan kommunerna när det gäller fortbildning för lärare. Något att ta lärdom av.

I Norge är det inte självklart att förskolor och skolor står för måltiderna under dagen. Vi förstod att det kan se lite olika ut mellan de olika förskolorna och skolorna. På de skolor vi besökte hade barnen med sig egen matlåda till lunchrasten. Vi såg kylskåp där det fanns mjölk och frukt som var till för de barn vars föräldrar betalat extra för det. På ett av fritidshemmen (SFO) vi besökte serverades det varm mat tre dagar i veckan.

Barnen på förskolan som behövde sova under dagen sov utomhus i sina egna vagnar. Var det kallare än 10 minusgrader sov de inomhus i egna vagnar i ett svalt rum.

Vi mötte oftare manliga förskollärare och barnskötare än vad vi gör här hemma.

Arbetsmiljön för förskolechefer verkade vara mer rimlig. De har ansvar för en förskola i undantagsfall två och färre samtal med sina medarbetare då de i Norge inte har individuella löner för lärare och förskollärare.

Vi såg inte så mycket av pedagogisk dokumentation på de förskolor vi besökte. Kanske kan det hänga ihop med att de inte har någon kvalitetsredovisning som de behöver redovisa vidare till chefer och politiker. De hade en verksamhetsplan för året som de har för egen del.

SKOLA

Vi besökte två grundskolor. Ett uppväxtcenter (en enhet med både förskola och skola) och en skola med årskurs 1–7. I Norge kallar de förskoleklass för årskurs 1 och högstadiet är årskurs 8–10.

Vi ville ta reda på hur de arbetar med elever som är i behov av särskilt stöd.

På skolorna finns skolhelsetjänst (skolsköterska) specialpedagog och även ibland speciallärare.

När de har en elev i behov av särskilt stöd görs först en utredning på skolan.

Sedan tar man kontakt med Ppt (Pedagogisk psykologisk tjänste) som gör en utredning och säger vad som ska göras. De bestämmer hur många timmar stöd som eleven behöver och en intensiv träning inleds. Vid behov bygger de en liten grupp.

De år skolan får överskott i sin budgetram sparas dessa pengar i en fond för skolan. Pengarna kan användas till stödinsatser för elever när budgetramen inte räcker till. Skolan får då ansöka om medel ur fonden.

Inga vikarier finns utan man löser det i arbetslaget.

De jobbar hårt med att få bort mycket av dokumentationen, de hade t. ex ingen kvalitetsredovisning eller verksamhetsplan att lämna till förvaltningen. Även IUP drog de ner när det gäller hur mycket som behöver skrivas. Vid skolor med årskurs 1–7 (vår F-6) var det i genomsnitt 15 elever per grupp.

Lärare har ferietjänst.
Förskollärare och
utbildade har
semestertjänst. När det
gäller kompetensutveckling
har den norska staten satt
nya krav. Nu ska alla lärare
vidareutbilda sig.

FRITIDS/SFO

Vid en skola vi besökte som var ganska så nybyggd hade fritidshemmet egna lokaler vilket ju inte är så vanligt i Sverige. Vi fick till oss att de flesta barn i Oppdal åker hem efter skolan då de ofta har någon av föräldrarna som jobbar hemma på gården eller att de har någon annan anhörig i närheten. De flesta jobbar också i Oppdal så det är inga långa resvägar. Föräldrarna anpassar ofta sina arbetstider efter skolans tider. Men de sa också att det ser annorlunda ut i städerna.

Fritidshem är under utveckling. Det finns inga fritidspedagoger där utan bara barnskötare eller lärare med annan utbildning (tex. Förskollärare).

I Norge utvecklar de uteverksamheten. De bygger fotbollsplaner, cykelbanor, hinderbanor med mera. Stor valfrihet med mycket uteverksamhet. De ville absolut inte det skulle bli som Sverige när vi pratade om läroplan. De ville att det skulle vara kravlöst för eleverna då de har så många aktiviteter ändå på sin fritid. SFO kostade 3000 kr i månaden vilket gjorde att många elever går hem på en skola. Mellanmål var tre varma i veckan.

Utdanningsforbundets organisation

En person är anställd av Utdanningsforbundet i Norge som förhandlar centralt i Oppdal. De har även en ledare för Utdanningsforbundet i Oppdal som företräder alla medlemmar i Oppdal. Ledaren har också betalt centralt från förbundet i Norge.

Utbildningar sker centralt och betalas även så.

Det finns inga individuella löner i Norge utan de har lönetariffer som utgår efter utbildning och antal år i tjänst samt om man har visst utökat ansvar.

Vi blev väldigt varmt emottagna av Utdanningsforbundet i Oppdal. De gav mycket av sin tid till oss både under dagen då vi besökte förskolor och skolor och under kvällen när de guidade oss runt i deras vackra bygd bland fjäll och

dalar. Även på de förskolor och skolor vi besökte blev vi väl mottagna. Alla hade fått våra frågor och visade ett stort engagemang.

Tankar vi fick:

- För plats på Förskolan/Barnehage i Norge betalar familjen 6% av sin intäkt. I Sverige är det 3% så kanske är det dags att höja.
- I Norge samarbetar fler kommuner när det gäller kompetensutbildning för lärare och förskollärare. Det är något att ta efter då det gynnar vår ekonomi och ger ett utökat kollegialt lärande.
- I Norge kommer de flesta elever närmare naturen och får respekt för den då det ingår fjällturer, jakturer med mera i läroplanen. De verkar ha ett rikt friluftsliv och satsar mycket på barns möjlighet till idrott, hälsa och rörelse. Skolorna och förskolorna satsade mycket pengar på sina utemiljöer. Hos oss finns kanske inte alltid de pengarna.
- I Norge verkade de ha ett annat säkerhetstänk än vi. Utemiljön var mycket mer utmanande än den vi har.
- På skolorna och även en del förskolor har barnen med egen lunch. De äter middag hemma på eftermiddagen/kvällen. Om föräldrarna betalade för frukt och mjölk fick barnen det från skolan. Vår tanke blev om de olika ekonomiska förutsättningar familjer har och vad som gäller vid allergier.

REDOVISNING

Vi kommer att lämna en skriftlig rapport till Lärarförbundet och berätta om varför vi ville genomföra resa, vad vi fick ut av resan, vad vi vill göra med de kunskaper vi fått och hur vi kan använda dem.

Det vi fick ut av besöket var att de i sina förskolor och skolor har väldigt tydliga mandat i alla verksamheter. Vem som har ansvar för vad. Det är även en tydlighet i arbetet med Elevhälsan. Alla funktioner i Elevhälsan fanns i Oppdal och drev ett tydligt arbete för att stötta barn och elever. Vi förstår ju att vi inte kan få den goda ekonomin som de har i norska kommuner men att vi som en facklig organisation ändå ska sträva efter mindre grupper i såväl förskola som skola samt att satsa på barns utemiljö. Vi måste fortsätta arbeta för en utbyggd Elevhälsa i Skara.

De kunskaper och erfarenheter vi nu fått vill vi använda genom samverkan samt informera vår förvaltning och prata med våra medlemmar i Lärarförbundet i Skara. Redan tre dagar efter vår hemkomst hade vi "Afterwork" för vår lokalavdelnings medlemmar där vi passade på att berätta om erfarenheterna från vår resa. Vi vill också uppmuntra alla medlemmar att ta chansen att besöka lärarorganisationer runt om i världen. Erfarenheter med andra lärare i olika delar av världen ger oss ett perspektiv på det arbetet vi gör hemma i vår egen kommun. Nu åkte vi inte så långt bort och vi fick stöd av vår arbetsgivare att åka på facklig tid.

Vi har varit aktiva i vår lokalavdelnings sociala medier under resans gång och vi ska lämna information på förvaltningssamverkan.

Utsikt från en skolgård i Oppdal